

Nové európske dane nedávajú zmysel a nie sú potrebné

2.6.2026 - Radovan Ďurana | INESS - Inštitút ekonomických a spoločenských analýz

Nájsť vyjadrenie slovenského politika k návrhu nového rozpočtu EÚ je ako hľadať ihlu v kope sena. Bohužiaľ, témou aktuálnych dní je skôr to, či Komisia peňazovod na základe rezolúcií Európskeho parlamentu nezastaví. Pritom už o 3 týždne prebehne v Bruseli stretnutie, ktoré môže o rozpočte rozhodnúť.

Nájsť vyjadrenie slovenského politika k návrhu nového rozpočtu EÚ je ako hľadať ihlu v kope sena. Bohužiaľ, témou aktuálnych dní je skôr to, či Komisia peňazovod na základe rezolúcií Európskeho parlamentu nezastaví. Pritom už o 3 týždne prebehne v Bruseli stretnutie, ktoré môže o rozpočte rozhodnúť.

Nový viacročný rozpočet EÚ má byť iný. Za prvé, bude výrazne väčší. V pomere k ekonomike EÚ sa prifúkne o 15 % (+500 mld. eur). A nie je to ani zahrnutím nákladov na splácanie Plánu obnovy (149 mld. eur ročne), ani podporou obrany a Ukrajiny. Rozpočet rastie predovšetkým kvôli ambicióznosti. Program „Vedúce postavenie v digitálnej oblasti“ má dostať 49 mld. eur, čo je 333 % nárast oproti minulému rozpočtu. Je akýmsi symbolom celého rozpočtu, v ktorom chce Komisia klásť väčší dôraz na konkurencieschopnosť. Za druhé, rozpočet znižuje výdavky pre poľnohospodárov aj na regionálny rozvoj (-79 mld. eur). Tie donedávna rozpočtom EÚ dominovali. Škrty sú však mierne, uvoľnené zdroje poslúžia napríklad na rast pomoci krajinám Blízkeho východu a Afriky (+33mld. eur). A samozrejme na tretinový nárast výdavkov programu Erasmus+, ukázkový program utrácania, v ktorom sa len ťažko meria pridaná hodnota. Za tretie, polovica rozpočtu má predpísané použitie. 35 % výdavkov musí ísť na dekarbonizáciu a 14 % na sociálne veci.

Výrazne väčší rozpočet ale niekto musí zaplatiť. Dnes prispievajú štáty do rozpočtu EÚ predovšetkým z vlastných daní. Veľmi malú časť príjmov má EÚ zo spoločných ciel, zvyšok členské štáty platia na základe ich hrubého národného dôchodku (nie HDP), a na základe výberu DPH. Transparentné riešenie navýšenia rozpočtu by bolo na základe príspevkov odvodených na základe HND. Tie síce majú vzrásť, v prípade Slovenska o vyše 200 mil. eur, ale ďaleko väčší nárast chce únia dosiahnuť novými príjmami. A tie sú zvolené, jemne povedané, „nešťastne“.

Najhorším návrhom je tzv. CORE, teda zdaňovanie firiem na základe obratu, čo predstavuje európsky ekvivalent slovenskej daňovej licencie. Bez ohľadu na to, či sú firmy v zisku alebo nie, budú musieť platiť 100 000 – 750 000 eur ročne, a to s jediným argumentom, že tržby majú vďaka účasti na spoločnom trhu EÚ. Nechajme bokom argument, že únia týmto návrhom prekračuje Rubikon a púšťa sa do zdaňovania firiem, čo má byť výhradnou politikou členských štátov. Nová daň je v rozpore s cieľom zvyšovania konkurencieschopnosti. Bude brzdiť rast firiem, čo je presne opak toho, po čom volal Draghi vo svojej správe. Slovensko je skvelý prípad škodlivosti tejto dane. Máme najvyššiu sadzbu firemnej dane v postkomunistickej Európe, transakčnú daň, osobitný odvod regulovaných podnikov. Výsledkom je zabrzdený ekonomický rast. A teraz chce únia ťažko skúšaným firmám zobrať, podľa našich prepočtov, ešte ďalších 74 mil. eur?

Tretinu výnosov z predaja emisných povoleniek by mal po novom dostávať európsky rozpočet. Každá krajina čelí ekonomickým nákladom dekarbonizácie a prostriedky z predaja povoleniek slúžia práve na kompenzáciu týchto nákladov. Krajiny väčšinou z týchto peňazí dotujú zatepľovanie a znižovanie nákladov energií. Šikovnejšie krajiny vďaka týmto príjmom dokážu znižovať priame dane. V čom bude pridaná hodnota európskeho rozpočtu? Takýto návrh je v rozpore s požiadavkou subsidiarity.

Ešte podivnejší je návrh na poplatok 2€/ za kilogram nevyzbieraného elektroodpadu. Nielenže aj v tomto prípade platí, že členské štáty dokážu vlastné problémy riešiť efektívnejšie samy, no táto daň obsahuje aj základný rozpor. Únia na jednej strane nastavuje limity, koľko elektroodpadu musí byť vyzbieraného a tlačí krajiny do efektívnejšej recyklácie. No zároveň počíta v rozpočte s príjmami, ktoré predpokladajú, že odpad nebude ubúdať. Takto sa fiškálna politika nerobí.

Rovnako prevod 15 % výnosov tabakových a nikotínových daní do európskeho rozpočtu nedáva žiadny zmysel. Negatívne externality vznikajú v členských štátoch a práve tie si vedia s ich odstraňovaním pomôcť najlepšie.

Jedine návrh na ponechanie 75 % výnosov z uhlíkového cla (CBAM) dáva zmysel, tak ako výnos zo spoločných cieľ EÚ. Akurát táto daň je symbolická, predstavuje len 3 % nových príjmov EÚ.

Nové zdroje príjmov EÚ, s výnimkou CBAM, by nemali byť zavedené, postrádajú „fiškálnu logiku“ a vytvárajú riziko, že ich výpadok budú štáty kompenzovať zvyšovaním iných daní. Načo vytvárať novú daňovú byrokráciu, načo zavádzať selektívne zdanenie, keď stačí adekvátne upraviť už existujúci príspevok na základe HND?

Komisia veľmi dobre vie, že EÚ ako celok zle šafári, členské krajiny majú v priemere deficit 3,1 % a dlh viac ako 80 % HDP. Vládam jednotlivých krajín sa nechce „pustiť“ vlastné zdroje v podobe priamych príspevkov pre bruselský rozpočet a zvýšiť tak tlak na deficit. Nové dane nie sú navrhnuté tak, aby fiškálne dávali zmysel, ale tak, aby boli politicky presaditeľné.

Na problém nových zdrojov sa však môžeme pozrieť aj z iného pohľadu. Je skutočne nutné navyšovať výdavky rozpočtu únie? Je skutočne nutné, aby na nových daniach 4-členná rodina prispievala v priemere do rozpočtu EÚ o 280 eur ročne viac (cca 365 mil. eur ročne za Slovensko)? Nie je. Viac peňazí v rozpočte nevyrieši problém zle nastaveného rozpočtu. V našej analýze alternatívneho rozpočtu EÚ vysvetľujeme, že ak by únia bola financovaná len clami a príspevkom 1 % HND, mala by dostatok zdrojov na financovanie základných funkcií, ktoré EÚ plniť má. Cezhraničné dopravné prepojenia, cezhraničné energetické vedenia, podpora jednotného trhu, bezpečnosť na spoločných hraniciach. V týchto cieľoch nie sú dotácie pre firmy, poľnohospodárov, zakladanie startupov, nové škôlky, platy opatrovateliek, či riešenie nákladov dekarbonizácie. To všetko sú výzvy, ktoré dokážu v súlade s princípom subsidiarity, riešiť členské štáty samé.

27. 5. 2026, Denník N

<https://iness.sk/nove-europske-dane-nedavaju-zmysel-a-nie-su-potrebne>